

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA

AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Községeknek,
papok-, gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre
8 K. Tanítóknak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány
Telefon-szám 15. Ára 10 fillér. Telefon-szám 15.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többesbörri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki nt
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő intézete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések küldendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. — M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489 sz

A tanárok.

(F—i.) Lelkes székely vendégszeretettel üdvözljük az ős-nyavárosunk falai között ismételtén a gyülesező országos tanáregyesületet.

Tudjuk és érezzük az egyesület tagjainak fenséges hivatását: *Ők a nemzeti oktatás lelkes apostolai.* Munkásságuk: *a magyar állam erkölcsi és anyagi erejének fokozása.*

Városunk iskolái is hosszú időn át ezzel a nemes felfogással ölelik az „alma mater” szerető karjai közé a székelység gyermekeit Innen rajzik ki az a nemzetfenntartó elem, mely a fajmagyarság erejét Erdélyben fenntartja; legszebb kincsüket, a nemzeti nyelvet ápolja.

Ugy tudjuk, hogy az államszervezetnek legfontosabb része a tanügy. Egészséges tanügyi politika nélkül nem lesz magyar társadalom.

Fájdalom, még nem vagyunk urai e földnek. Nekünk Magyarországot másodsor is el kell foglalnunk. Ennek a belső nemzeti hadjáratnak pedig vezérei: a tanfériak.

Mi kis nemzet vagyunk. Erős, elszánt küzdelem biztosíthatja a magyar nemzeti állam felépítését A porosz iskolamesterek Sedánt produkálták.

Mi is nem az arzenáloktól, hanem az iskoláktól várjuk az igazi erő kifejtést.

Tanulnunk kell nemcsak az életnek, hanem a nemzetnek is.

A liberális nevelési teóriák hirdetői

akármit beszéljenek, *mi magyarok erős nemzeti és erkölcsi alapon találjuk meg a helyes vezérlő gondolatot a jövő nagy kérdéseinek megoldásában.*

Nekünk a hazá, a nemzet, a vallás szentséges fogalmak, melyek a kötelességek nagy sorozatára tartanak igényt.

Bartha Miklós szavaival tartunk:

Kinek nincsen hazája: sehonnai,
Kinek nincsen nemzete: bitang,
Kinek nincsen vallása: szamar.

Régi ujság: a tanár nagy ember, jó ember. Nagy, mert hatalmas eszközökkel rendelkezik; jó, mert szeret Szereti fáját, hazáját. *Aki tanít, szeret,* mondja gyönyörű igazsággal a poeta. Ebben a perspektívában nézzük és üdvözljük kedves tanárainkat, akik körünkbe jöttek s a tegnap folyamán a magyar középiskolai tanügy fontos kérdéseiről máris tanácskoztak s ma is tanácskozni fognak, hogy aztán a jól végzett munka befejeztével a Székelyföld s székely nép bővebb megismerésére utra keljenek.

Keljenek utra, ismerjék meg ezt a szegény népet s ha amiként tegnap Beöthy Zsolt oly szépen mondta — ez a föld és nép azért tárta ki karjait nagy szeretettel „Mars lakói” elé, mert azok a magyar érzésből, magyar lélekből hoztak magukkal nem keveset: akkor viszont a „Mars lakói” is öleljék szívükre ezt a népet s legyenek ahol kell és lehet, szószólói, istájpai minden anyagi és erkölcsi ügyeinek.

Tanári közgyűlés városunkban.

A szombat esti ismerkedő vacsorán a legvidámabb hangulat uralkodott. — A „Hungária” kerthelyisége a zsufolásig megtelt a távolból érkezett vendégekkel, akikhez a város társadalmából is igen sokan csatlakoztak. A mulatás éjfélig tartott, amikor a vendégek nyugodni tértek, hogy a vasárnapi közgyűléshez pihent erővel jelenhessenek meg.

A közgyűlés kezdete 9 órára volt jelezve. A vendégek sűrűn érkeztek s mivel a reggeli vónattal még vagy 20—25 tanár jött, a megjelenetek számát mintegy 85—90-re tehetjük. A kongresszus tagjai a vármegyeház nagytermének széksoraiban foglaltak helyet, míg a karzatot a város hölgyei s érdeklődők nagy sereg töltötték meg.

Tízre járt az idő, mikor az orsz. középiskolai tanáregyesület választmányi ülése a kisteremben véget ért s az elnökség a nagyterembe vonult, hogy a közgyűlést megkezdhesék. Lelkes éljen hangzott fel, mikor Beöthy Zsolt elnök Boncz Ödön min. tanácsos, Hollaky Arthur főispán, Rombauer Emil alelnök s Nagyessy László főtítkárs kíséretében az emelvényre vonult s ott helyét elfoglalta. Lent az emelvény előtt való asztaloknál az egyesület egyéb főtisztviselői ültek.

Beöthy Zsolt elnök mélycsendben fogott megnyitó beszédébe, mely remek formába öntött s érzéssel előadott szép gondolataival a hallgatóságra nagy hatással volt. A beszéd itt következik:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Mielőtt a tárgysorozatba s a kitűzött kérdésekre áttérnénk, egy pár kedves kötelességemnek kell eleget tennem erről a helyről. Mindenekelőtt köszönetet kell mondanom a magyar iskola, a magyar miveltég vezérének a közokt. miniszter uró Excellenciájának szives megemlékezéséért

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRGÁJA.

Főtítkári jelentés.

— Az Orsz. Középisk. Tanár Egyesület közgyűléséből. —

Tisztelt közgyűlés!

A lefolyt év nem tartozik azok közé, melyek nyomtalanul tüntek el felettünk, s bizonynyal nem csak időben öregbedtünk, hanem tapasztalatokban és lelki élményekben is. Nem mintha egyesületünk kőzéleté valami zajos lett volna, de az általános politikai helyzet képe lényeges változáson ment át, változtak a feladatok és a szükségletek, mint változtak a vezető férfiak. Amellett egyesületünket rajta kívül álló, mindnyájunk felett álló hatalom részéről súlyos személyi veszteségek érték.

Hogy az előbbiekkal kezdjem: a nagy politikai válság közoktatásügyünk kormányzatát sem hagyta érintetlenül, s november havában eltávozott a miniszteri székből dr. Wlassics Gyula személyében az a férfiú, aki lelke és impulzív egyéniségével a magyar oktatásügynek annyi ágát törekedett előre vinni, s akinél a magyar tanárságnak odaadóbb barátja és szóloja előtte állt a miniszteri székből. Hogy a tanárság mennyire fájlalta távozását, mutatja a számos bucsufelirat, s mutatják az igazgatósághoz beérkezett indítványok, melyek a tanárság hálájának megfelelő kifejezésére tettek javaslatokat, melyeknek tárgyalását az igazgatóság a befejezett tények idejére kívánta elhalasztani; bizonynyal lesz idő, amikor a magyar tanárság szíve és hálája fel fogja keresni ő nagy-

mértóságát abban a tőlünk most már távolabb eső körben is, ahová újabb közéleti helyzeténél fogva tartozik: mert a tanárság hálája és tisztelete nem addig tart, ameddig a jöltevő hatalma.

Ha azonban valami megnyugvással és bizalommal tölthetett el, az új miniszternek egyénisége, aki minden teendőjét rendkívül alapos és mégis gyors körültekintéssel, céltudatos és határozott irányban, a legnagyobb tárgyismerettel, egyként nagy politikai érzéssel és tanulmánynyal intézi. Ha nem tudnók is, hogy a tanárság ügyét is mennyire szíven viseli, az a tudat, hogy benne szakértő és kitűnő vezérünket tisztelhetjük, megnyugtathat aziránt, hogy munkánk és kötelességteljesítésünk révén meg fog bennünket ismerni, s ami ezzel — azt hisszük — egyértelmű: becsülni is.

Természetes, hogy az új kormányzat alatt az oktatásügyi kérdések másképp csoportosultak. A legutóbbi 8—10 év oktatásügyi kérdései mint egy háttérbe vonultak s mások nyomultak előre. Az egész középiskolai ügy mintegy a várakozás helyzetébe került. Bizonyosak lehetünk felőle, hogy miniszterünk szeme tárcájának ez ágán is ott pihen, valamint arról is, hogy a reform, ha ideje eljön, sem elhamarkodott, sem félmunka nem lesz.

Ily körülmények közt annál fontosabb feladat vár egyesületünkre s az egyesület köreire és folyóiratára, hogy a középiskolai kérdéseket állandóan felszínen tartásák, képviseljék és érleljék. Az egyesület szervei ez évben is megtették ez irányban kötelességüket. Az igazgatóság az év elején számos fontos kérdést tűzött ki tárgyalásra, a körök ezeket tárgyalták s részben a választmányi

ülések, részben a jelen közgyűlés elhatározóan hozzájárultak és járul a kérdések tisztázásához. Számos fontos tanügyi kérdést körünk vetettek fel; ezek közül egyet, a tanulók idegességének tanulmányozását, a kolozsvári kör kezdeményezése és részletes munkálata alapján, egyesületünk választmányja a miniszterium különös figyelmébe is ajánlott s e kérdésre összes körünk és tagtársaink figyelmét ezennel is felhívja. A körök tárgyalásának eredménye meg van őrizve közlőnyünk lapjain; közülök az általánosabb érdekeket és befejezettebb természetűeket az évi jelentés lesz hivatva a kormány elé terjeszteni. Midőn megemlítem, hogy körünk közül a roznyói megszűnt, a többi azonban szokott buzgósággal működött, s egyes helyeken a társadalmi és szellemi életnek is erős tüzhelyei voltak és előadásokkal az ismeretek népszerűsítését az idén is hathatósan szolgálták, nem tehetek egyebet, minthogy tiszteletreméltó munkásságuk lelkes és lankadatlan folytatására kérem őket, mert ha talán a kishitűség néha csekélynek látatja is egy-egy kör külön munkásságát, de általánosságban, az egészét egyesítve, mégis sokoldalú és nevezetes eredmények tűnnek szemünkbe.

Karácsonyi és tavaszi választmányi üléseink lefolyásáról részletes tudósítások számoltak be. Maga az igazgatóság a szükséghez képest rendszeren tartotta üléseit, s intézte a folyó ügymenet teendőit. Megemlítjük itt, hogy a középiskolai műszavak szótára című munka megjelenésének tervét és idejét már megállapította az igazgatóság. Eszerint a mű egyetlen abe-rendben fog megjelenni mintegy 20 iv terjedelemben; az egyesület lehető

és üdvözlésért. Ha van valaki, aki az eszméknek és gondolatoknak, melyeket elnöki megnyitásban tolmácsolni szerencsés voltam — érvényt szerezni kész és hivatott, úgy első sorban ő az, aki készségét és hivatottságát azzal a magyar iskolákra vonatkozó törvényjavaslattal, melynek benyújtása és országos törvényre emelése küszöbön áll, a legfenségesebben megmutatta.

Megmutatta a tanárság s közelebbről egyesületünk iránt való jóindulatát sokféleképpen, hogy sem méltóbban, sem melegebb üdvözlettel senkit sem köszönhetnék erről a helyről, mint őt. Teszem ezt mindnyájunk szíve mélyéből azzal az indítvánnyal, hogy a közoktatásügyi miniszter ur ő Excellenciáját jelen közgyűlésünk alkalmából feliratilag üdvözljük. (Az indítvány egyhangulag elfogadjatik.)

Taps és zajos éljenzés hangzott fel a remek beszéd nyomán, melyet **B e ö t h y Zsolt** így folytatott:

Köszönetünket is csatoljuk üdvözlésünkhöz azért, hogy jelen közgyűlésünkre éppen azt a tanácsosát volt kegyes kiküldeni, akinél a tanárságnak a lefolyt években folytatott munkájában senki lelkesebb, buzgóbb és önfeláldozóbb részt nem vett, akinél igazibb munkásra nem bízott a magyar tanárság ügye, mint **Bonecz Ödön**; akit mint a közoktatásügyi miniszter ur képviselőjét s mint egyesületünknek is szeretett és tisztelt tagját a legzivesebben üdvözlök.

Üdvözlőm kell még szívem mélyéből **Udvarhelyvármegye** főispánját, **Székelyudvarhely** városának polgármesterét és azon közhatalóságoknak fejeit, akik minket annyi szívesseggel, annyi meleg szeretettel fogadtak, annyi vendégszeretettel halmoztak el s mintegy előlegét nyújtva annak a reménynek beváltására, melynek itt elnöki megnyitásban kifejezést adtam, hogy a nemzet és a magyar közelet és magyar társadalom fokozott érdeklődéssel és lelkesedéssel viseltetik az iskolák emberei iránt. Végül köszöntöm a testvéregyesületnek, az Orsz. református tanáregyesületnek megjelent képviselőjét **Sinka Sándor** tanártársunkat és barátunkat. Köszöntöm azzal a meleg érzéssel, melylyel az ő általa képviselt egyesület volt a mi egyesületünk iránt, amelyet a mi egyesületünk mindig hasonlóan viszonzni törekedett. Ahol a tanárság tart gyűlést, ahol az iskola emberei találkoznak, tulajdonképpen mindig a testvéri érzés megörökítéséről van szó. Ohajtom, hogy e mostani találkozásunk is a testvériségnek megörökítésére szolgáljon. (Éljenzés.)

Elnöklő **Beöthy Zsolt** nagyhatalú beszéde után szót kért **Bonecz Ödön** a közokt. kormány képviselője s a következő beszédet mondotta:

olcsó árt fog szabni, hogy az egyes szaktanárok is könnyű szerrel megvehessék. Szó volt arról is, hogy szakcsoportok szerint füzetekben jelenjen meg a mű; azonban a másik módzat célszerűnek látszik. A munka novemberben szedés alá kerül.

Egyesületünk tagjainak létszáma körülbelül egyenlő maradt. Belépett 66, kilépett 45, meghalt 18 tagtársunk. Egyáltalán az öldről angyal ez évben megdöbbenően látogatta sorainkat és felejtethetetlen veszteségeket okozott. E nevek közt ott látjuk egyesületünk alapítójának és alelnökének, **Hofer Károlynak** szepőlten nevét, akinek emlékezetét közoktatásügyi miniszterünk oly módon fogja megörökíteni, mely teljes mértékben kiemeli mind **Hofer Károly** példászerű nevelő egyéniségét, mind a tanári pálya jelentőségét. Csakhamar azután a magyar állami tanárság létszámának csucsáról a második nevet is letörülte a láthatatlan kéz, **Staub Móricét**, akinek hosszú munkásságát nemcsak a tanulók, hanem a tanármentővők egész nemzedékei is áldják, s akinek emlékezte egyesületünkben is annál élénkebb marad, mert az egyesületi életben is hosszú időn át nagy sikerrel működött. **Gresits Miksa** lonsonci igazgatót is ez év ragadta el körünkből, kinek érdemes életpályáját szenvedések fejezték be nyugalom helyett. S így haltak el számosan, a férfikor teljességében, vagy ifjúságuk virágjában, munkájukból kidülve, és részint már jeles névvel díszlő, részint nagy reményekre jogosító kedves társaink, mind az állami, mind a felekezeti, illetőleg egyházi létszámból, amely utóbbiak közt különösen a ciszterci-rendet érték fájdalmas veszteségek.

Az anyagi helyzet ügyében az év folyamán fontos változások történtek. E változások részben örvendetések. A legfontosabb az, hogy az új kor-

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Engedjék meg, hogy szívem mélyéből köszönetet mondjak azon fenséges eszméket sugárzó szép szavakért, amelyekkel az elnök ur azon érdemes munkásságát emelte ki, melyet a középiskolai élet terén úgy miniszteri működése előtt, mint azóta is **Berzeviczy** közoktatásügyi miniszter ur kifejtett. Legyenek meggyőződve uraim, hogy őszinte öröm tölti el a közoktatásügy vezérének szívét, hogy ily mély érdeklődés kíséri a közoktatásügy munkásainak tevékenységét. Engedjék meg, hogy megköszönjem a saját magam személyére nézve is azt a meleg fogadtatást, melyben az egyesület és az elnök ur szíves volt részesíteni. Nagyon köszönöm azért is, mert ha van valaki, aki igaz elismeréssel és méltánnyal tudja tekinteni a középiskolai tanárság munkásságát, úgy én vagyok az. Szívem mélyében vagyok áthatva azon feladatok iránt, melyeknek megoldását töltünk várják. Más boldogabb országokban, hol virágzóbb állapotok vannak, könnyebb a tanár feladata, mert ott beérheti azzal a hármask munkával, hogy az ifjúságnak értelmi kiképzését, megadja, szívét inspirációkkal ellátja, áthatja s végül, hogy a testet is kellően erősíti. Öméltsága az elnök ur igen szépen emelte ki és fejtette ki, hogy a magyar iskola tanárára ennél sokkal nagyobb feladat vár. Itt az ifjúságot nemcsak művelté, készültté és fejletté kell tenni, hanem a magyarságot is megerősíteni. A nemzeti munka, amilyen szép és nagy olyan összetartást igényel. Ebben a feladatban nagy részt vesz az országos középiskolai tanáregyesület. Az ő működése hézagot pótol, mert itt nem elégséges az egyes tanár munkája, nem elég, hogy a tanár áldozatkészséggel készüljön feladatára, nem elég, hogy az életben is készüljön és munkálkodjék, hanem szüksége van a társadalmi tevékenységre és arra, hogy együttesen találkozzon közös érintkezéssel vitassa meg tapasztalatait, hogy a haza javára felhasználja.

Ha az eszmék nem egyes geniek agyában születnek meg, hanem élenek a társadalom egész rétegében s fejlődnek és haladnak tovább, mint zsarátoknak s ha egyes férfiak csak azt a tevékenységet valósítják meg, hogy a zsarátoknak magásra lobbajon: úgy itt a tanárság körében áll az, az emberi művelődésnek azon terrenumán, mely hivatva van a művelt középosztályt megteremteni és a haza jövő sorsát irányítani. Éppen azért vagyok elismeréssel a tanáregyesület iránt, mely ezen a téren van hivatva munkálni.

Fogadják a közoktatásügyi miniszter ur nevében újból köszönetemet, valamint annak kijelentését is, hogy ő Nagyméltósága céljainak némi megvalósítására ez évre is 2000 K állami engedélyt engedélyezett. Fogadják szíves üdvözlétem és meleg kézszorításomat!

mány tervbe vette azt, amit egyesületünk már 1895. óta sürget, a nem állami tanárok javadalmazásának is a rendezését, s ez irányban már tárgyalások is folytak, melyekbe egyesületünk képviselője oly módon vett részt, hogy a felekezeti körökből meghívottaknál nem kevésbé odaadó buzgóságot tanúsított. Az állami tanárság pedig már addig is részesült a fizetésemelés áldásaiban, de csak ideiglenes alapon, s azon a fizetési osztályok mértéke szerint, amelybe törzsfizetésük szerint tartoznak. Fájdalom, ez rövidség; a régi sérelmek nem szűnnek, ujak is támadtak, bizonyos anomáliák öröklődnek, úgy hogy mielőbb kívánatos arra a rendszerre áttérés, melyet a **Szell-Lukács-Wlassics**-féle fizetésrendező törvényjavaslat előírtyzott. Ez értelemben az egyesület fölterjesztéssel járult miniszterünk elé, mely fölterjesztés Közlönyünk legutóbbi számában megjelent. A fölterjesztés érvéinek súlyát csak növeli az, hogy a most már érdekelt nem állami tanárok két tekintélyes csoportja, az evangélikusoké és a reformátusoké ugyanezen javadalmi rendszer mellett nyilatkozott, nem is említve, hogy az állami tanárok közül is az egykori kisebbség is, most már majdnem kivétel nélkül, az 1903. február 14 én beterjesztett törvényjavaslat rendszer mellett foglal állást. Legyünk bizalommal miniszterünk és a kormány jóakarata iránt; legyünk meggyőződve mindenenk előtt az iránt, hogy miniszterünk a maga példás kötelességtudásával személyesen fogja átanulmányozni ügyünket s ha, amint nem kétséges, átlátja érveink igazságát, benne bizonynyal érdekeinknek, és a tanügy érdekének, hatalmas szöszölőjét fogjuk tisztelni. Hón ohajtom, hogy jövő jelentésünknek ne kelljen többé ez ügyről, mint rendezetlenről megemlékeznie, kérem jelentésem tudomásul vételét.

Négyesy László,
főtítár.

A beszédet zugó éljenzés követte, majd fölállt **H o l l a k y Arthur** főispán, hogy a vármegye közönsége nevében üdvözlje a kongresszust. Beszéde így hangzik:

Midőn van szerencsém üdvözölni az országos középiskolai Tanáregyesület mélyen tisztelt elnökét és a kormány képviselőjét, méltóztassanak megengedni, hogy rámutassak ama följegyzett bölcsmondásra, mely szerint a műveltség szabad, tehát csak művelt nemesség lehet szabad nemzet, műveletlen nép rabszolgaságra van kárthatva. Itt a Székelyföldön az ösöktől eredő és vele született tulajdonsága a székelységnek a szabadság iránti vágy és tudatában van annak, hogy ez őt megilleti, de törekszik arra is, hogy műveltségre szert tegyen. És ezért tudja méltánnyolni és megbecsülni azt a szellemi kincset, melylyel a tanárok bírnak; tudja méltánnyolni a tevékenységet, melylyel terjesztik a műveltséget. A műveltség ápolóit van szerencsém üdvözölni és éppen azért mert a székelység tisztolni és méltánnyolni tudja ezt a működést, ezen érzelmeknek szívem mélyébe kifejezést adva fogadják a mi vármegyénk közönségének ismételtelen meleg köszönetét azért, hogy itt megjelentek és alkalmat adtak arra, hogy közönségünk színről-színre megismerje a hazáért munkálkodó férfiakat, midőn a székelység is bizonyosságot tesz arról, hogy nem fajult el a székelység!

Ujra felugrott az éljen, mire **S o l y m o s s y Lajos** főrealisk. igazgató jelentkezett szólásra.

Dr Solymossy Lajos főrealiskolai igazgató, az Udvarhely kerületi Tanári Kör elnöke a tanári kör nevében meleg szavakkal üdvözli az elnököt, a kormány képviselőjét s Isten áldását kéri a közgyűlés munkájára.

Végül **S i n k a Sándor** debreceni igazgató mondotta a következőket:

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Az országos református tanáregyesület nevében vagyok bátor szót emelni, hogy azt a meleg üdvözlést, mely az oly fenséges eszmékkel gazdag elnöki megnyitó beszédben felénk hangzott, hálás szívből megköszönjem, másfelől, hogy a református tanáregyesületnek viszont üdvözlését tolmácsoljam. Különös örömmre szolgál, hogy itt ebben a városban, a székelység központján a református iskola a magyar nemzeti közművelődésnek századok óta fáklafénynt gyújtott és ennek melege abból a ref. iskolából még ma is szétárad. Különös örömmre szolgál, hogy itt üdvözölhetem a testvért, az országos tanáregyesületet. Tanuságot tenni jöttem arról, hogy a magyar ref. iskola hagyományai és összes törekvései egyek és azonosak az országos tanáregyesület törekvéseivel; tanuságot tenni jöttem arról, hogy e közös törekvésben megtudjuk becsülni mi is az összetartást; tanuságot tenni jöttem arról a testvéries érzésről és egységes szellemről, melyet az elnök ur ő méltóságának bölcsesége teremtett meg s világsmerete és tapintata tart fenn. Adja Isten, hogy a mély bölcsesség, tapintat és tudomány vezesse őt a magyar közművelődés fejlesztésében diadalról diadalra!

Ezzel a beszéddel véget is értek a napirend előtt való szólások s a közgyűlés áttérhetett a tulajdonképeni tárgysorozatra

Négy igen fontos tanügyi kérdést felölelő előadás volt napirendre kitűzve s ezek sorozatát **A l e x a n d e r Bernát** dr tanár, filozófiai író, Akadémiánk jeles tudósa nyitotta meg fenkölt szellemű emlékbeszédével, melyet **H o f e r Károly** egyesületi alelnök elhunytá fölött mondott. A mind végig tartalmas, könyekig megható beszédet — tudós írónk szívességéből — a „Székely-Udvarhely” egész terjedelmében közölni fogja. Különben a kiváló emlékbeszéd hatása alatt, **Beöthy Zsolt** elnök indítványára: **H o f e r Károly** emlékét jegyzőkönyvileg is megörökösítette a Tanár-Egyesület közgyűlése.

N o s z Gusztáv székelyudvarhelyi kir. főrealiskolánk tehetséges tanára foglalt helyet ezután az emelvényen s tartotta meg általános figyelemmel és érdeklődéssel hallgatott felolvasását: „Eszmé a magyar nyelv es különösen az irodalom sikeresebb tanításához” címmel. A gyakorlati életből leszűrt tapasztalatokon alapuló s gyakran helyesléssel kísért felolvasásért **B e ö t h y** elnök fejezte ki az Egyesület elismerését és hálaát.

Majd a tárgysorozattól eltérőleg **S c h ü r g e r Ferenc** beregszászi tanár „Az érettségi vizsgálat reformjára”-ról tett nagyfontosságú, hét pontból álló

indítványt, melyre az elnök tájékoztató szavai után, emelkedett szellemű és valóban élvezetes vitaközvetítés indult meg. A vitában Sinka Sándor (Debreczen), Lefler Sámuel igazgató (Nyiregyháza), Pogány Kornél (Debreczen), Dr Pruzsinszky János (Budapest), Rados Ignác (Budapest), Kardos Albert (Debreczen) és Kovács Zoltán (Győr) vettek részt.

Majd Schürger előadó reflektált Pruzsinszky, Rados és Kovács tanárok felszólalásaira; kijelentvén, hogy ezek után is megmarad kidomborított nézetei mellett.

Beöthy elnök nem tartaná helyesnek, ha már most szavazással döntenének a fölmerült eszmecsere fölött, miután a kérdés ismételt megfontolására a közoktatási tanácsnak lesz még alkalma s akkor az Orsz. Tanár Egyesület véleménye bizonyára döntő súlyú lesz. Egyben azonban mindnyájan egyetértettek s ez az, hogy az előadónak és felszólalóknak köszönetet mondva kijelentsék, hogy az érettségi vizsgálatok további főtartása mellett, azok színvonalát emelni kell.

Az idő előre haladván, a közgyűlés további folytatását hétfőn d. e. 9 órára kitűzi s általános helyeslés között a mai gyűlést bezárja.

Du 1 órakor pompás közös ebédhez ült a szép számban megjelent közönség; tanárné, tanárok, tisztviselők és a helybeli kereskedők előkelőbbjei foglaltak helyet a fehér asztalnál. A páholyokból is kandikált le egy néhány érdeklődő női fej.

Az asztalfőn Beöthy Zsolt elnök, jobbról Boncz Ödön kultuszminiszteri oszt. tanácsos, balról Hollakay Arthur főispán s két oldalt Dr Török Albert nyug. főispán, Dr Damokos Andor alispán, Alexander Bernát, Négyessy László főtábornok, Szakáts Zoltán polgármester s más előkelőségek voltak elhelyezkedve.

Az óriási m. alaku egybefolyó asztal körül mintegy 180-an lehettek s vidám, emelkedett hangulat vonult végig a tömött sorokon. Pohárköszöntésekben sem volt hiány. Egyre-másra hangzottak a szebbnél-szebb és magas tósztok.

Hagyományos szép szokásnak hódolva, az első felköszöntőt a magyar apost. királyra Beöthy elnök mondta. Gyönyörű szavakban jellemezte a magyar nemzet őseitől örökölt királyi hűségét és tántoríthatlan szeretetét. A gyönyörű beszédét állva hallgatta s annak megható folytatása képen az egész közönség elénekelte a Himnusz első szakaszát.

A köszöntők sorozatát Hollakay főispán nyitotta meg ezután s Beöthy Zsolt érdemeit méltatta, míg Dr Solymossy Lajos kir. főrealisk. igazgató az összkormányt és Berzeviczy Albert közoktatásügyi minisztert, Nosz Gusztáv kir. főrealisk. tanár pedig Boncz Ödön miniszteri tanácsost, a kormány kiküldöttjét; Alexander Bernát Hollakay Arthur főispánt, a tevékeny, ügybuzgó embert; Boncz min. oszt. tanácsos Udvarhelyvármegye és Székelyudvarhely város közönségét; Dr Damokos Andor alispán a vármegye nevében a vendégeket; Rombauer Emil fővárosi igazgató az állam legfontosabb szervét: az iskolákat; Sinka Sándor (Debreczen) a székelyudvarhelyi tanári kört; Dr Török Albert nyugalmazott főispán Magyarország tanítókarát; Mandzsar Gusztáv (Makó) az orsz. reform. tanáregyesület s annak képviselőjét Sinka Sándort; Dr Solymossy Török Albert dr. nyug. főispánt; Lefler Sámuel (Nyiregyháza) a magyar nököt s köztük az otlevőket; Gönczi Lajos ref. koll. igazgató Alexander Bernát tudós tanárt és író; Tibor Ágost (Budapest) a fáradhatatlan rendező bizottságot s annak legtevékenyebb mozgatóját Nosz Gusztáv tanárkört; Gyertyánffy Gábor a vendégeket és Rombauer Emil (Budapest) Wlassics Gyula volt minisztert, mint a magyar tanárság őszinte barátját köszöntötték fel lelkes, mindeniket zajos éljenzéssel kísért beszédekben.

Mondom, voltak remekebbnél-remekebb tósztok s a szellem fegyverei csak úgy röpöködtek. De mindezeknek fősége, ragyogó koronája Beöthy Zsolt főlemező, könnyekig megható beszéde volt, amelyet a történelmi Székelyföldről oly ihletett ajakkal mondott. Nem is beszéd, hanem imádság, a történet tudós magasztos imája volt ez s csak azt sajnáljuk, hogy minden legkisebb szavát megörökíteni nem tudjuk. Szóke Ambrus:

Székelyföld	Magyar ér.
Mindig zöld,	Kicsiny vagy,
Hazám ott —	Mégis nagy;
Szívem ott	Hűség ott,
Hideg vagy.	Hideg vagy.
Jaj be szép	Mégse fagy
Székely nép!	Szíved ott!
Székely vér	

1670-beli kurucdalát idézte s beszédét percekig tartó taps és éljenzés követte.

Végül Dr Pruzsinszky Beöthy elnököt élteti s kéri, hogy maradjon közöttük ők mindig követni fogják Solymossy dr és Nosz mondak még be szédek. Előbbi a vendéglátókat köszönti és utóbbi az esetleges fogyatkozásokért a vendégek elnézését kérte.

Este minden tekintetben kitünően sikerült hangverseny volt, melyről jövő számunkban hozunk tudósítást.

Különfélék.

M. t. olvasóinkhoz. A „Székely-Udvarhely” tizedik évfolyamának harmadik negyedére ezennel előfizetést nyitunk s lapunk igaz barátaihoz azt a tiszteletteljes kérést intézzük, hogy lejárt előfizetésüket megújítani, esetleges hátralékaikat kiegyenlíteni és a „Székely-Udvarhely”-et ismerőseik körében ezután is megrendelésre ajánlani kegyeskedjenek, hogy nem kicsinylendő feladatainknak mi is pontosan megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” ezetel is hetenkint kétszer: **csütörtökön és vasárnap**, tehát minden héten kétszer karolja fel a székely anyaváros és vármegye közügyeit. Nem riadva vissza semmi áldozattól: hiven, lelkiismeretesen és pártatlanul szolgálja a székelység legvitálisabb érdekeit. Az a pár korona előfizetési díj, mely egyeseknek amugy sem lehet sok — bőven visszatérül áltál, hogy legjobb tehetségünk szerint, munkatársaink hathatós támogatásával, mindig oly közleményeket kívánunk adni, melyek a „Székely-Udvarhely” hatáskörébe tartoznak s a közérdeket valóban előmozdítani hivatottak. A székelység ügyeivel állandóan foglalkozunk mert hiszen székely népiünk előhaladása, boldogulása, nemcsak székelyföldi, hanem elsörendü nemzeti és így a leghazafiasabb érdek is. Legyen szabad tehát m. t. olvasóink, önzetlenül támogató munkatársaink eddig tapasztalt nagybecsű pártfogását továbbra is kérnünk, hogy elváltat és folyton fokozódó kötelezettségeinknek — teljes mértékben megfelelhessünk. — A „Székely-Udvarhely” előfizetési ára lapunk homlokán olvasható. Az előfizetések postadíjmentes beküldésére a m. kir. postatakarékpénztár 10,489. sz. befizetési lapja használandó, melyet mindenkinek készsággal és ingyen küldünk meg.

— **Rendkívüli számot** adtunk ki az országos Tanár-Egyesület tegnap megkezdődött s mai napon véget érő közgyűlése alkalmából, hogy kedves vendégeink legalább halvány vonásokban megörökitve, magukkal vihessék az elmúlt nap szép emlékeit székely anyavárosunkból. Fogadják szívesen határtalan tiszteletünk- és szeretetünknek e csekély, de őszinte szívből jövő kifejezését.

— **Anyakönyvi adatok.** A székelyudvarhelyi m. kir. anyakönyvi hivatalhoz a folyó év első felében történt bejelentések szerint élve 112 gyermek (65 fiú és 47 leány), halva 1 fiú és 2 leány, összesen 115 született; term. ap. 4, törvénytelen 3 és külföldön 6. Meghalt 134 egyén (78 férfi és 56 nő) ebből a kórházban 46 és külföldön 6. — **Házasságot** az év első felében 24 pár kötött és kettő kihirdetés alatt van.

— **Kinevezés** Udvarhelyvármegye főispánja Filz Rezső helybeli kir. ügyészégi díjnokot a központi főszolgabírói hivatalhoz irnoknak nevezte ki.

— **Iparosok és munkások nyugdíj-ügye.** A „Székely-Udvarhely” közelebbi számában első helyen vázlatosan ismertettük a „Magyarországi munkások rokkant- és nyugdíj egyesületét”. Tettük ezt azért, mert különösen városunk iparosai körében, már évek előtt mozgalom indult meg egy hasonló szervezet létesítésére. Másfelől pedig alkalmat kívántunk nyújtani, hogy a fölvetett eszme esetlegesen egy fiókpenzárrel mielőbbi szervezésével testet öltson a székely anya város kebelében dolgozó iparos és munkás közönség jövőjének biztosítására. A nevezett Egyesület jelenleg 31,572 taggal és 96 fiókpenzárrel bír az ország különböző helységeiben. Vagyona meg egymillió száznegyvenhét ezer hatvanegy korona. Ha tekintetbe vesszük, hogy ezen Egyesület oly nemes célok megvalósítását tüzte ki feladatául, melyeknek elterjedése igazán a társadalom javára és előnyére szolgálhat, mert épen arra az osztályra terjeszti ki a gondoskodás áldásait, melyről még eddig gondoskodás nem volt, a legmelegebben kell ajánlja és fölkarolja minden humanusan érző ember annak mi nél szélesebb körre való kiterjesztését. Részünkről helyénvalónak tartanók, ha a Polgári önképző kör elnöksége és választmánya, megbízatásához

hiven, mielőbb akcióba lépne s ezen egyesületről bővebb tájékoztatást szerezvén, kezdeményezné egy esetleges fiók létesítését és kapcsolatosan az „Iparos Olthon” ügyét.

— **Fogorvos** Perl József (American Dentist) e napokban Székelyudvarhelyre érkezik és a „Budapest”-szállodában fog rendelni.

Apró hirdetések.

6 rovatban minden szót 4 filléért, vastagabb betűvel 8 filléért közöl a kiad hivatal.

Mint gyógyviz csodahatása.

Kászoni Főkut.

Természetes gyógy borvíz!
Kizárólagos főraktár Udvarhelyvármegye egész területére: SZENTPÉTERY GERGELY fűszer-, üveg-, porcellán- és diszműaru kereskedésében Székelyudvarhelyt, Deak-tér 15 szám alatt. — Üvegenkénti ára 12 fillér.

Mindig friss szállítmány.

Kiadó lakás. Néhai Csutak Istvánné féle ház a vasut mellett azonnal bérbeadó. Értekezhetni lehet: **Dézsy Antal** tulajdonossal.

Tőkepenzesek, akik Székelyudvarhelyt, a Kossuth-utcában, igen előkelő és nagyobb terjedelmű telken, emeletes bérházat építeni hajlandók és így **pénzüket** — tőkéjük részletenkinti visszafizetése mellett — **biztos, magas kamat-jövedelemre** elhelyezni ohajtják, tájékoztatás végett forduljanak a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalához.

BOR. Jó és olcsó asztali esemege és gyógyborok literenkint 28 krtól 1 frt 40 krig **Fernengel Gyula** bor nagykereskedésében kaphatók. 5 literen felüli vételnél külön kedvezményes árak.

AKÁC-MÉZ!

Ajánlunk idei pergetett akác-mézet postán szétküldve utánvét, vagy a pénz előleges beküldése mellett.

Egy 5 kl. posta-doboz ára **6 K 50** fillér. Különként kimérve: 1 kiló **1 K 60** fillér. Ugyszintén $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$ és 1 kilós üvegekben is kapható

Márk testvérek

fűszer- és esemege-kereskedésében Székelyudvarhelyen.

Teljes fényképészeti felszerelés és gép, a legkisebb felvételtől 30x40-ig, jutányos árért eladó. Értekezni lehet Tóth Józseffel Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca 40.)

Megrendeléseknél kérjük lapunkra hivatkozni!

Fogorvos Székelyudvarhelyt.

Dr Kovács Géza egyetemes orvostudor fog- és szájspecialista műterme Kossuth-utca 31. sz. alatt. Szerényebb viszonyok között levő vidéki földműveseknek foghuzásokat és más apróbb műtétet 1 koronáért, teljesen szegényeknek pedig díjtalanul eszközöl.

— Kérje mindenütt a magyar gyártmányu Müller-féle (minden fajtájú) tentát, tust, pecsétviaszot és aquarell festéket.

Másolat a 47443-904. számhoz.

Árlejtési hirdetmény.

A székelykereszturi m. kir. állami tanítóképző intézet elhelyezésére szolgáló épületek felépítése alkalmával teljesítendő és összesen 313529 korona 86 fillérrel előirányzott föld-kőmives-elhelyező, kőfaragó, vas, ács, cserépfedő, bádogos, szobrász, asztalos-lakatos-mázoló, üveges, padló, burkoló, szobafestő, kályhás, kárpitós, vízvezeték és csatornázás, kerítés és kut munkák elkészítése illetőleg szállítása iránt a következő feltételek mellett nyilvános árlejtés hirdettetik:

1. Az árlejtésben részt vehetnek mindazon szakértő hazai iparosok vagy vállalkozók, kik üzletük gyakorlására hatósági engedéllyel bírnak.

2. Ajánlat az összes munkákra, egyes munkacsoportokra, vagy pedig egyenként külön-külön is tehető.

3. A munkákra vonatkozó munka-kivonatok és ajánlati minták vállalkozók rendelkezésére bocsátatnak és kötelesek abba egységárait beiktatni, a végösszegeket pedig úgy számjegyekkel, mint betűkkel kiírni. Csakis azon ajánlatok fognak figyelembe vétetni, amelyek a kiszolgáltatott eredeti íveken tétetnek.

4. Később érkezett, távirati uton küldött, vagy pedig utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

5. Az egy koronás bélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbb **folyo évi július hó 25 én déli 1 óráig a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium segédhivatali főigazgatójánál** (V. ker., Hold utca 16. sz.) nyújtandók be.

6. A beadott ajánlatok a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium kebelében, f. évi július hó 26-án déli 11 órakor (Vadász-utca 33., III. em. 13.) nyilvánosan felbontatnak.

7. Tartoznak ajánlattevő vállalkozók az általános feltételek 6. § szerint az ajánlati összeg 5 százalékának megfelelő bánatpénzt az ott körülírt módokat és kikötéseket mellett a budapesti IX. ker. m. kir. állampénztárnál vagy pedig a székelykereszturi m. kir. adóhivatalnál az ajánlat benyújtása előtt letenni és az erről szóló nyugtát az ajánlathoz csatolni. Ajánlatokhoz készpénz, vagy értékpapír bánatpénzül nem csatolható.

8. Fentartja magának a vallás- és közokt. m. kir. miniszterium azon jogot, hogy ajánlattevő vállalkozók közül a jutányosság szem előtt tartása mellett a munka kivitelével és végrehajtásával azt a vállalkozót bizza meg, ki a jól és helyesen készített munkák teljesítése iránt már eleve is legtöbb biztosítékot nyújtani képes.

9. A munkákra vonatkozó különleges feltételek és tervek Herceg Zsigmond és Baumgarten Sándor építészknél (Budapest VIII. Köztemető-utca 4. sz.) naponta délután 3-6 óra között megtekinthetők, ugyanott fognak az ajánlati minták és munka kivonatok a jelentkező vállalkozóknak kiszolgáltatni.

A műszaki művellet másolati példánya a megyei kir. államépítészeti hivatalnál ugyancsak megtekinthető.

Budapest, 1904. június hó 22-én.

A vallás- és közokt. m. kir. minisztertől.

A másolat hitelül:

Szilay, kir. tanfelügyelő.

Egy tisztességes, jóra való **bolli szolgálta** keresetek évi 400 korona bérfizetéssel. Cím e lap kiadóhivatalában.

Tanulókat fölvesz **Vizi Flóris** műasztalos Székelyudvarhelyt. Egy-két középiskolai osztályt végzett fiuk előnyben részesülnek.

Kitünő fedeles udvari kocsi teljesen új állapotban eladó **Dávid Gergely** kovácsmesternél Székelyudvarhelyt, Petőfi-utca 26. sz. — felelősség és jótállás mellett. Ócska kocsikat be-cserél s készít ujakat és elvállal mindennemű javítást a legjutányosabb árért.

Betegh Pál

könyv-, papír-, író- és rajzszerezkereskedésében (Székelyudvarhelyt Kossuth-utca 15.) tulhalmozott raktár miatt kaphatók:

Mélyen leszállított árak!

EMLÉK-ALBUMOK fényképekhez és levelező-lapokhoz legolcsóbb árban.

GYERMEKEKNEK remek képes- és mesékönyvek leszállított áron.

HELYI ÉS MŰVÉSZI LEVELEZŐ-LAPOK dus választékban.

HEGEDŰK, okarinák, hegeduvonók, hurrok és más fűszerelések elsőrendű gyárakból.

KINAI DISZ- és kézi legyezők változatos kiállításban.

ÉNEK- ÉS IMAKÖNYVEK különböző választékban hívek számára.

IFJUSÁGI IRATOK a legjelesebb íróktól nagy választékban.

PALLAS NAGY LEXIKONA — tíz első kötete — mélyen leszállított árban.

DERZSI ÉLET-KÖNYVE, mint állandó házi-orvos. — Legbiztosabb gyógymód, mely szerint az eddig gyógyíthatatlan betegségek is házilag feltétlenül és ingyenesen gyógyíthatók. Elsőrendű orvosi véleményre az EMKE. népkönyvtárai számára 100 példányt elfogadott. Bolti ára 3 K, most csak 2 korona.

A „KEGYELET OSZLOPA”. Irta Bod Károly. — Tizenegy halotti ima, kilenc temetési beszéd különböző alkalmakra. Bolti ára 2 K 20 fillér, most 1 K 60 fillér.

PÁLFI LAJOS: „Okszerű méhészet kézikönyve kérdések és feleletekben.” — Szöveg közé nyomtatott ábrákkal; ára 1 korona.

DEMETER DÉNES: „Konfirmációi Emlék”, díszes képekkel. Az unitárius egyház Képviselő Tanácsának ajánlásával, ára füzve 60 fillér, kötve 80 fillér.

TARCSAFALVI ALBERT: „Tört sugarak” és „Székely hangok”. Mély érzésű versek. Megérdemlik, hogy mennél többen megismerkedjenek velük! — mondja Benedek Elek. — Bolti ár 2 K 40 fillér, most 1 korona.

FELIX: „Buddhista Káté”. Regény egy kötetben. Bolti ára 3 K, most 1 korona.

„UJ VERSEK”. Zempléni Árpád újabb költeményei. Negyedik kiadás, ára 1 K.

PÉTERFI TAMÁS tősgyökeres székely írónk, az újabb kor egyik kedvelt írója: „Székelyföldről”, „Fenyőváry Ibolyka” és „Paraszt dráma” című beszédei, regéi, góbésságai és eredeti székely regényeinek leszállított ára 1—1 K.

NÉMETH SÁNDOR: „Keresztény Erkölcs-tan kérdések- és feleletekben”. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye elfogadott tankönyve, ára kötve 30 fillér.

TOLLKÉSEK a legkülönbözőbb kivitelben.

PÉNZTÁRCÁK, női finom bőr kiegészítők, pénzes erszények, divatos óra- és nyakláncok, zsebtűkrök nagy raktára.

TÁRCANAPTÁRAK legfinomabb bőrkötésben mesés olcsó árakban.

SZIVAR- és SZIVARKATÁRCÁK, dohány-szelencék és tárcák, bőr- és ujezüstből leszállított árak mellett, legnagyobb választékban.

Jutalomkönyvek legdusabb raktára!

Mélyen leszállított árak!

Ritka alkalom!

SZENKOVITS JÁNOS UTÓDA

Csak rövid ideig!

Alapítattott: 1865.

női- és férfi divatruházása Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám. Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Alapítattott: 1865.

Gyors és pontos kiszolgálás!

Tavaszi és nyári divatcikkek dus raktára. o o o

Férfi- és női ruhák teljes elkészítése elsőrendű műtermekben! o o o

Menyasszonyi o kelengyék nagy választékban! o

Állandó nagy választék bluz- és ruha selymekben feláron is alul!

Legnagyobb o raktár férfi és női ruháknak való postókban, páratlan olcsó árakban, kiváló minőségekben! o o

Rendkívül nagy feltűnést fognak azon cikkek kelteni, melyek mostantól kezdve

Szenkovits János utóda

női- és férfi divatruházában (Székelyudvarhelyt, Batthyány-tér 4-ik szám alatt)

nagy külön eladásra kerülnek.

Üzlet-áthelyezés miatt

fölhalmozott raktári készletét leapasztani szándékozván, azok árait az elismert olcsó áraknál is alább szállította!

Minden hétfőn és pénteken nagy maradék-eladás!

A jelen alkalom igen ritka bevásárlási előnyöket nyújt a n. é. közönségnek, miért is csak jó szolgálatot vélünk teljesíteni, hogy mielőbbi fölhasználását különös figyelmébe ajánljuk.

Csak rövid ideig!

Ritka alkalom!

Férfi és női kész-ruhák áruházása. Ezen ágba a legvégsőig menő olcsó árakat biztosítom, miért is különösen bátor vagyok az elősoroltakra föl hívni a közfigyelmet!!

Férfi, női és gyermek cipők kiváló minőségben, versenyen kívüli árakban! o o

Csinos női- és férfi sport, tennis és torna-cipők dus választékban.

Illatszerek, szappanok, ruha- és hajkefék! o o

Uti bőröndök és kézi-táskák. o o